

ДЕБЮТИ / DEBUTS

Соната за пиано № 4 от Лазар Николов: интерпретационна концепция за състоянията в тематичните зони

*Мила Михова**

Резюме: Соната № 4 за пиано (1964) от Лазар Николов е отдалечена по време от неговите първи три сонати (1950 – 1956). След осемгодишна пауза композиторът се завръща към този жанр, като внася нови елементи в музикалния си език и експериментира със звучности, които не се срещат в клавирните му сонатни творби до момента. В Четвърта соната 12-тоновото писане се свързва с проявения интерес към сонорното. Статията предлага анализ на творбата през погледа на пианиста интерпретатор. Въведен е терминът „състояние“ – пребиваване в едно енергийно ниво, и е разработена терминология за анализ на състоянията, в които вниманието е фокусирано върху композиционните ядра и мотиви и техните метаморфози. Новият термин е резултат на опита за прилагане на комплексен аналитичен метод, при който теорията и изпълнителството си взаимодействат в усилието да се постигне разбиране за композиторското послание.

Ключови думи: *Лазар Николов, соната за пиано, интерпретация, състояние, комплексен аналитичен метод, композиционно ядро*

Въведение

Лазар Николов създава своята Четвърта соната за пиано през 1964 година. Тя е посветена на пианистката Стела Димитрова-Майс-

* **Мила Михова** – докторант, Национална музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“; e-mail: mila.mihovabg@gmail.com

Литература / Bibliography

Врангова, Снежина (2022). Жанрът като идея „in progress“. Дивертименто концертанте за камерен оркестър (1968) от Лазар Николов в пресечната точка на „модела“, творческия идеал и отраженията на историческото време. – В: *XII академични пролетни четения 2022*. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2022, с. 109 – 133 [Vrangova, Snezhina (2022). Zhanrat kato ideya „in progress“. Divertimento kontsertante za kameren orkestar (1968) ot Lazar Nikolov v presechnata tochka na „modela“, tvorcheskiya ideal i otrazheniyata na istoricheskoto vreme. – In: XII akademichni proletni cheteniya 2022. Sofia: NAM „Prof. Pancho Vladigerov“, 2022, s. 109 – 133].

Градев, Николай (2022). Въведение в теорията на музиката. Учебник за студентите от I курс в ТКДФ на Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“. София: НМА „Проф. Панчо Владигеров“, 2022 [Gradev, Nikolay (2022). Vavedenie v teoriyata na muzikata. Uchebnik za studentite ot I kurs v TKDF na Natsionalnata muzikalna akademiya „Prof. Pancho Vladigerov“. Sofia: NAM „Prof. Pancho Vladigerov“, 2022].

Дийн, Джефри (2015). Музикалното сътрудничество от гледна точка на съвременната философия. София: СУ „Св. Климент Охридски“, 2015, автореферат на дисертация [Dean, Geoffrey. Muzikalното satrudnichestvo ot gledna tochka na savremennata filosofiya. Sofia: SU „Sv. Kliment Ohridski“, 2015, avtoreferat na disertatsiya].

Иванова, Цветана (2012). Клавирното ядро и музикалната речевост у Лазар Николов. – В: *Българско музикознание*, 2012, № 2, с. 12 – 30 [Ivanova, Tsvetana (2012). Klavirnoto yadro i muzikalnata rechevost u Lazar Nikolov. – In: Bulgarian Musicology, 2012, № 2, s. 12 – 30].

Йосифов, Драгомир (2002). Половината на живота. – В: *Култура*, бр. 43 (2516), 22 ноември 2002 [Yossifov, Dragomir (2002). Polovinata na zhivota. – In: Kultura, br. 43 (2516), 22 noemvri 2002].

Йосифов, Драгомир (2006). За Лазар Николов. – В: *Култура*, бр. 9 (2669), 10 март 2006 [Yossifov, Dragomir (2006). Za Lazar Nikolov. – In: Kultura, br. 9 (2669), 10 mart 2006].

Йосифов, Драгомир (2012a). За Прикованият Прометей [Yossifov, Dragomir (2012a). Za Prikovaniyat Prometey]. www.facebook.com/notes/10158958082315775/ (30.03.2025).

Йосифов, Драгомир (2012b). Лазар Николов и Константин Илиев: песия и симфония. – В: *Българско музикознание*, 2012, № 2, с. 3 – 11 [Yossifov,

Dragomir (2012b). Lazar Nikolov i Konstantin Iliev: paresiya i simfoniya. – In: Bulgarian Musicology, 2012 № 2, s. 3 – 11].

Куюмджиев, Юлиан, съст. (2017). Лазар Николов. Страници от архива. Пловдив: Коала прес, 2017 [Kujumdzhiiev, Yulian, sast. (2017). Lazar Nikolov. Stranitsi ot arhiva. Plovdiv: Koala press, 2017].

Кърклисийски, Томи (2022). Музикален анализ. Лекционен курс с упражнения. Част първа. София: Хайни, 2022 [Karklisiyski, Tomi (2022). Muzikalen analiz. Lektsionen kurs s uprazhneniya. Chast parva. Sofia: Haini, 2022].

Михова, Мила (2024). Интервю с Маргарита Илиева. Проведено на 1.08.2024 (архив на автора) [Mihova, Mila (2024). Intervyu s Margarita Ilieva. Provedeno na 1.08.2024 (arhiv na avtora)].

Михова, Мила (2025). Соната за пиано № 3 от Лазар Николов през погледа на интерпретатора. – В: *Музикален логос* [Mihova, Mila (2025). Sonata za piano № 3 ot Lazar Nikolov prez pogleda na interpretatora. – In: Muzikalen logos]. <https://s.shopeee.com/cSr5> (30.03.2025).

Нейгауз, Генрих (1987). Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога. Москва: Музыка, 1987 [Neuhaus, Heinrich (1987). Ob iskusstve fortepiannoij igry. Zapiski pedagoga. Moskva: Muzyka, 1987].

Николов, Лазар (1998). Мойят свят. София: Лице, 1998 [Nikolov, Lazar (1998). Moyat svyat. Sofia: Litse, 1998].

Петрова, Ангелина (2003). Композиторът Лазар Николов. София: ИИЗК, 2003 [Petrova, Angelina (2003). Kompozitorat Lazar Nikolov. Sofia: IAS, 2003].

Петрова, Ангелина (2012). Свидетелствата в самооценката на Лазар Николов и тяхното днешно значение. – В: *Българско музикознание*, 2012, № 2, с. 31 – 48 [Petrova, Angelina (2012). Svidetelstvata v samoosenkata na Lazar Nikolov i tyahnoto dнешno znachenie. – In: Bulgarian Musicology, 2012, № 2, s. 31 – 48].

Рачева, Искра (2022). За мястото на Дебюси в историческото развитие на ладово-хармоническото мислене. – В: *Алманах на НМА*, 14, 2022, с. 51 – 132 [Racheva, Iskra (2022). Za myastoto na Debussy v istoricheskoto razvitie na ladovo-harmonicheskoto mislene. – In: Almanac of NAM, 14, 2022, s. 51 – 132].

Христов, Иван (2000). Метафизиката в Аристотеловата „Метафизика“. – В: **Аристотел. Метафизика**. София: Сонм, 2000, с. xli – lxxx [Hristov, Ivan. Metafizikata v Aristotelovata „Metafizika“. – In: Aristotel. Metafizika. Sofia: Sonm, 2000, s. xli – lxxx].

Chung, Andrew Jay (2012). Lewinian Transformations, Transformations of Transformations, Musical Hermeneutics. A thesis submitted to the faculty of Wesleyan University, 2012.

Leong, Daphne (2019). Performing Knowledge: Twentieth-Century Music in Analysis and Performance. Oxford: Oxford University Press, 2019.

Lewin, David (2007). Generalized Musical Intervals and Transformations. Oxford: Oxford University Press, 2007 (Originally published 1987).

Rosen, Charles (2002) Piano Notes: The World of the Pianist. New York etc.: Free Press, 2002.